05/12/2019

“Ένα εμπόδιο σε αυτά μπορεί να είναι η παράδοση κάθε λαού”

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Ἡ λαϊκή παράδοση – ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ Περιοδικού Ε.ΡΩ. (ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ), Τεύχος 39.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ:

Πηγή ἀστέρευτης ἐλπίδας καί ἀπαντοχῆς ὁ Κωστῆς Παλαμᾶς, μέ τήν θερμή πίστη του στό μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, στό ποίημά του “Οἱ Πατέρες”, ἀφήνει τήν ἱερή παρακαταθήκη στήν νέα γενιά, γιά γόνιμη ἐπαφή μέ τό παρελθόν, τήν παράδοση, χρησιμοποιώντας ἕναν τρόπο ἀλληγορικό, πού ἔχει ἔρεισμα στήν φύση:

Παιδί τό περιβόλι μου πού θά κληρονομήσης

ὅπως τά βρῆς κι ὅπως τό δῆς νά μήν τό παρατήσης.

Σκάψε το ἀκόμα πιό βαθιά καί φράξε το πιό στέρεα

καί πλούτησε τήν χλώρη του καί πλάτυνε τήν γῆ του,

κι ἀκλάδευτο ὅπου μπλέκεται νά τό βεργολογήσης,

καί νά τοῦ φέρνης τό νερό τό ἀγνό τῆς βρυσομάννας

κι ἄν ἀγαπᾶς τ᾽ ἀνθρωπινά κι ὅσα ἄρρωστα δέν εἶναι

ρίξε ἁγιασμό καί ξόρκισε, τά ξωτικά νά φύγουν

καί τήν ζωντάνια σπεῖρε του μ᾽ ὅσα γερά δροσάτα.

Γίνε ὀργοτόμος, φυτευτής, διαφεντευτής …

(Κωστῆ Παλαμᾶ, “Οἱ Βωμοί”, 1915).

Ἡ παράδοση εἶναι τό σύνολο τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων πού δημιουργήθηκαν στό παρελθόν καί τά ὁποῖα εἴτε μέ τόν γραπτό, εἴτε μέ τόν προφορικό λόγο παραδόθηκαν ἀπό γενιά σέ γενιά, γιά νά φτάσουν στό σήμερα.

“Ἡ παράδοση εἶναι ἀναμονή καί ὑπόσχεση ἑνός καλύτερου μέλλοντος”, εἶχε πῆ ὁ Χέγκελ. Δέν εἶναι παρελθόν, ἀλλά ἕνα παντοτινό παρόν, δυναμική προβολή τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ χθές στήν ὀθόνη τοῦ σήμερα. Δέν εἶναι ἀνάμνηση, ἀλλά ζωντανή οὐσία, ὑλικό δηλαδή, μέ τό ὁποῖο κτίζεται τό πολιτιστικό οἰκοδόμημα καί στό παρόν καί στό μέλλον: γιατί πολιτισμός σημαίνει συνέχεια· καί τήν συνέχεια αὐτή ἐκφράζει ἡ παράδοση, ἡ συμπύκνωση τῆς ἐμπειρίας ἑνός ἔθνους σέ ὅλους τούς τομεῖς τῆς δράσης.

Ἡ παράδοση διακρίνεται σέ λόγια καί λαϊκή. Στήν λόγια παράδοση ἀνήκουν δημιουργήματα ἐπώνυμων δημιουργῶν. Οἱ γνώσεις, οἱ σκέψεις, τά αἰσθήματα καί τά ἔργα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, παραδίδονται, συχνά, ὄχι μόνο μέ τήν ὑπογραφή, ἀλλά καί μέ τήν σφραγίδα μιᾶς προσωπικότητας. Στήν λαϊκή παράδοση ἀνήκουν ὅλα ὅσα παραδίδουν οἱ παλαιότερες γενεές ἀπό τήν καθημερινή ζωή τους, τήν ἐργασιακή, τήν ἑορταστική ὅσο καί τήν πένθιμη, στίς ἐπόμενες γενεές μέ τόν λόγο, μέ τό παράδειγμα καί μέ τήν τέχνη Ὑπάρχει καί στήν λαϊκή παράδοση ὁ δημιουργός, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐμπνέεται τό ἔργο· ταυτίζεται, ὅμως, μέ τήν

κοινωνία, ὅπου ζεῖ. Μέ τό ἔργο του ἐκφράζει τίς ἀντιλήψεις τῆς κοινωνικῆς ὁμάδας, στήν ὁποία ἀνήκει. Τό ἔργο του περνᾶ στήν χρήση τῶν πολλῶν, οἱ ὁποῖοι τό κατεργάζονται καί τό προσαρμόζουν, ἀκόμη περισσότερο, στό κοινό αἴσθημα. Στήν λαϊκή παράδοση, ἡ ποίηση, οἱ τέχνες, ἡ λαϊκή σοφία δέν εἶναι προνόμιο τῶν ὀλίγων, ἀλλά κατόρθωμα καί κτῆμα τῶν πολλῶν.

Ἀφετηρία, ξεκίνημα τῆς λαϊκῆς παράδοσης εἶναι, συνήθως, οἱ τελευταῖοι αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Στούς αἰῶνες αὐτούς, καθώς καί στούς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας πού ἀκολούθησαν, ἡ λόγια παράδοση ὑποχωρεῖ καί ἐπικρατεῖ, ὅπως εἶναι φυσικό, ὁ λαϊκός πολιτισμός. Ἡ Ἱερά Παράδοση εἶναι θεμελιώδης πηγή τῆς Χριστιανικῆς πίστης, ἡ ὁποία ἀναπτύσσει στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας τό περιεχόμενο τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς γενικότερης ἀποστολικῆς παρακαταθήκης. Ὁ 21ος αἰώνας βρῆκε τήν ἀνθρωπότητα στήν ἀρχή μεγάλων ἀλλαγῶν στόν πολιτισμό τῶν λαῶν.

Ὅλοι κάνουν λόγο γιά τήν παγκοσμιοποίηση. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἐπικρατεῖ σιγά–σιγά, παγκόσμια, ἕνα ὅμοιο οἰκονομικό σύστημα. Ἀλλά ἡ οἰκονομία ἐπηρεάζει, σέ πολύ μεγάλο βαθμό, τόν πολιτισμό. Ἔτσι, ἄν ἐπικρατήση σέ ὅλον τόν κόσμο τό ἴδιο οἰκονομικό σύστημα, θά ἐπικρατήση καί ἕνας ὁμοιόμορφος πολιτισμός.

Ἕνα ἐμπόδιο σ᾽ αὐτά μπορεῖ νά εἶναι ἡ παράδοση κάθε λαοῦ. Γι᾽ αὐτό, κάθε λαός, μαζί μέ τό ἐνδιαφέρον του γιά τό παρόν του καί γιά τό μέλλον του, πρέπει νά ἐνδιαφέρεται καί γι᾽ αὐτό πού τοῦ ἔχει παραδοθῆ ἀπό τό παρελθόν του. Ἡ παράδοσή του ἔρχεται ἀπό ἐποχές, πού δέν ὑπῆρχε ἡ τωρινή παγκοσμιοποίηση τῆς οἰκονομίας καί τοῦ πολιτισμοῦ. Καί οἱ πολιτισμοί τῶν λαῶν μποροῦσαν νά εἶναι διαφορετικοί.